

36

KAZI SONUÇLARI TOPLANTISI 3. CİLT

T.C.

KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI

Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü

T.C.

KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü

36.
KAZI SONUÇLARI
TOPLANTISI
3. CİLT

02-06 HAZİRAN 2014
GAZİANTEP

T.C. Kùltür ve Turizm Bakanlığı Yayın No: 3446-3
Kùltür Varlıkları ve Mùzeler Genel Mùdùrlùđù Yayın No: 167-3

YAYINA HAZIRLAYANLAR
Dr. Haydar DÖNMEZ

Kapak ve Uygulama
Yusuf KOŞAR

ISSN: 1017-7655

Kapak Fotođrafı: *Erksin GÜLEÇ*
2013 Yılı Üçaçğızlı Mađara Kazısı

Not : Kazı raporları, dil ve yazım açısından Klâsik Filolog Dr. Haydar Dönmez tarafından denetlenmiştir. Yayımlanan yazıların içeriğinden yazarları sorumludur.

İsmail Aygöl Ofset Matbaacılık
San. Tic. Ltd. Şti.
Tel: 0312 310 59 95
ANKARA -2015

YAYIN KURALLARI

Genel M¼d¼rl¼g¼m¼zce her yıl d¼zenlenen ‘‘Uluslararası Kazı, Araştırma ve Arkeometri Sempozyumu’’nda sunulan raporlar, bu yıl da kitap olarak basılacaktır. G¼ndereceđiniz rapor metinlerinin aşağıda belirtilen kurallara uygun olarak g¼nderilmesi, kitabın zamanında basımı ve kaliteli bir yayın hazırlanması açısından ¼nem taşımaktadır. Bildirilerin yazımında kitaptaki sayfa d¼zeni esas alınarak;

- * Yazıların A4 kağıda, 13.5x19 cm.lik bir alan içinde 10 punto ile, satır aralığı 10 punto olacak şekilde, tirelemeye dikkat edilerek, Times New Roman fontu ile 10 sayfa yazılması,
- * Başlığın 14 puntoda bold ve satır aralığı 14 punto olacak şekilde yazılması,
- * Metinde ana başlıkların b¼y¼k harflerle ve italik, alt başlıkların ise k¼c¼k harflerle ve italik olarak yazılması,
- * Dipnotların metnin altında ve metin içinde numaraları belirtilerek, 8 puntoda satır aralığı 8 punto olacak şekilde yazılması,
- * Dipnot ve kaynakçada (bibliyografya) kitap ve dergi isimlerinin italik yazılması,
- * Çizim ve resim toplamının 15 adetten fazla olmaması, fotoğrafların CD’ye JPG veya TIFF olarak kaydedilip g¼nderilmesi, g¼nderilen resimlerin ¼z¼n¼rl¼đ¼n¼n en az 300 pixel/inch olması,
- * izimlere (izim:.....), resimlere (Resim:.....), haritalara (Harita:.....) olarak alt yazı yazılması ve kesinlikle levha sisteminin kullanılmaması,
- * Bildirilere, b¼t¼n yazarların mutlaka isim, unvan ve yazışma adresinin yazılması,
- * Metin ıktısı ile birlikte metnin mutlaka CD’ye y¼klenerek g¼nderilmesi gerekmektedir, CD’deki metin ile metnin çıktısı uyumlu değildir. Aksi takdirde CD deki metin esas alınacaktır.

Yayınlanacak bildiri sayısının artması, kitapların zamanında basımını g¼leřtirdiđinden, bildirilerinizin sempozyum sırasında teslim edilmesi ya da en geç 1 Ađustos tarihine kadar, K¼lt¼r Varlıkları ve M¼zeler Genel M¼d¼rl¼đ¼, Yayınlar şubesi M¼d¼rl¼đ¼, 2. TBMM Ulus/ANKARA adresine g¼nderilmesi gerekmektedir.

Yayın kurallarına uymayan ve geç g¼nderilen bildiriler kesinlikle yayınlanmayacaktır.

PUBLICATION INSTRUCTIONS

The papers presented in the International Symposium of Excavations, Surveys and Archaeometry will be published as before.

In order to complete a high-quality print in time, we kindly request you to send the paper texts in the format specified below:

1. Texts should be written in 10 pages on A4 paper, with Times New Roman and 10 type size within a space of 13.5x19 cm. Line spacing should be 10 points.
2. Heading should be written in bold with 14 typesize and with 14 points of line space. Main headings should be written with capitals, sub-headings with lower letters. Both types of headings should be written in italics.
3. Footnotes should be placed at the bottom of the pages, with their numbers indicated in the text. Footnote texts should be written with 8 type size and line space of 8 points.
4. Book and periodical titles in the footnotes and bibliography should be written in italics.
5. Total number of drawings and photos should not exceed 15. Photos should be either in JPG or TIFF format with at least 300 dpi solution and sent in a separate file.
6. Captions should be added to drawings (Drawing:), photos (Photo:) and maps (Map:). Plate system should not be used.
7. Authors must indicate their names, titles and contact information in their papers.
8. Digital text of the paper should be added to the print-out and both texts should be identical. Otherwise the digital version will be considered default.

As sudden accumulation of papers makes it difficult to complete printing in time, papers should either be submitted during the symposium or sent to the adress Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü, Yayınlar Şubesi Müdürlüğü, 2. TBMM Ulus/Ankara/TÜRKİYE until the 1st of August.

The papers that fail to comply with those instructions or that are sent after the deadline will not be published on no account.

İÇİNDEKİLER

Hüseyin Murat ÖZGEN Adramytteion (Ören) 2013 Kazı ve Onarım Çalışmaları	1
Mustafa ŞAHİN Myndos Kazısı - 2013	19
Hüseyin YURTTAŞ, Haldun ÖZKAN, Zerrin KÖŞKLÜ Yusuf BİLEN, Muhammet Lütfü KINDİĞİLİ Kemah Kalesi Kazısı ve Yazma Eser Buluntuları	45
K. Levent ZOROĞLU, M. TEKOCAK, V. YILDIZ, M. ELİÜŞÜK Kelenderis 2013 Yılı Kazı ve Onarım Çalışmaları.....	61
Tevfik Emre ŞERİFOĞLU, Gregory MCMAHON, Sharon R. STEADMAN Orta Anadolu Platosu'ndaki Çadır Höyük'te 2013 Sezonu.....	85
Enver SAĞIR, Gülçin İLGEZDİ BERTRAM, Aynur TALAAR, Sinan DURMUŞ, Jan-K. BERTRAM, Aslı ŞİRİN Çayyolu Höyük 2011-2013 Kazıları.....	99
Antonio LA MARCA Eski ve Yeni Görünümüyle Aiolis Kymesi Arkeolojik Siti	113
Gürcan POLAT, Yasemin POLAT, Kahraman YAĞIZ, Seçil ÜNEY, Rabia AKTAŞ, Deniz Ziya ARKAN, Aytekin ÜNEY, Aslı CUMALIOĞLU Evren AÇAR, Ertuğrul KIRAÇ Antandros 2013 Yılı Kazıları.....	135
Elif ÖZER Aizanoi Kazısı 2013 Yılı Çalışmaları	159
Wulf Raeck, Hakan I. Mert, Axel Filges Die Arbeiten in Priene im Jahre 2013.....	185
Sait BAŞARAN, Gülnur KURAP Ainos (Enez) 2013	207
Altan ÇİLİNGİROĞLU, Mehmet IŞIKLI 2013 Yılı Ayanis Kalesi Koruma Ve Onarım Çalışmaları.....	231
Sema DOĞAN, Ebru Fatma FİNDİK, Vera BULGURLU Demre/Myra Aziz Nikolaos Kilisesi Kazı, Koruma ve Onarım Çalışmaları.....	245

Işık ADAK ADIBELLİ 2013 Kırşehir Kale Höyük Kazısı	257
Hatice PAMİR Antakya Hipodrom ve Çevresi Kazıları 2013	271
Michael HOFF, Rhys TOWNSEND, Birol CAN, Ece ERDOĞMUŞ The Antiochia ad Cragum Archaeological Research Project: 2013 Season	295
Asnu-Bilban YALÇIN Anadolu Kavağı, Yoros Kalesi 2013 Yılı Kazı Çalışmaları	307
A. Nejat BİLGİN, Gökhan COŞKUN, Figen ÇEVİRİCİ COŞKUN Zeynep BİLGİN, Bahadır DİKMEN, Birol AKALIN, Semra ÇIRAKOĞLU Fatma Çağım ÖZCAN, Asuman KURU, Zerrin ERDİNÇ Seyitömer Höyüğü 2013 Yılı Kazısı	323
Adnan DİLER, Bekir ÖZER, Mazlum ÇUR, Asil YAMAN Pedasa 2013	339
Şevket DÖNMEZ, Aslıhan YURTSEVER BEYAZIT Oluz Höyük Kazısı Yedinci Dönem (2013) Çalışmaları: Değerlendirmeler ve Sonuçlar	361
E. Emine NAZA-DÖNMEZ Amasya-Harşena Kalesi ve Kızlar Sarayı Kazısı 2013 Dönemi Çalışmaları	383
Ali BORAN, Yalçın KARACA, Mehmet MUTLU, Zekai ERDAL, Halil SÖZLÜ Mersin-Silifke Kalesi Kazısı 2013 Yılı Kazı Çalışması	393
Cevat BAŞARAN, Vedat KELEŞ, Hasan Ertuğ ERGÜRER Hasan KASAPOĞLU, Ersin ÇELİKBAŞ, Alper YILMAZ Büşra Elif KASAPOĞLU, Kasım OYARÇIN Parion 2013 Yılı Kazı ve Restorasyon Çalışmaları	413
Musa KADIOĞLU 2012-2013 Teos Kazı Çalışmaları (3. - 4. Sezon)	437
Hayat ERKANAL, Ayşegül AYKURT, Kadir BÜYÜKULUSOY İrfan TUĞCU, Rıza TUNCEL, Vasıf ŞAHOĞLU Liman Tepe 2013 Yılı Kara ve Sualtı Kazıları	473

Mustafa ÖZER Edirne Yeni Saray (Saray-ı Cedîd- i Âmire) Kazısı 2013 Yılı Çalışmaları.....	495
Erdal Eser, Muhammet GÖRÜR Divriği Kalesi: 2013.....	525
Nurcan YAZICA METİN, Ü. Melda ERMiŞ, Akın TUNCER Demirköy Fatih Dökümhanesi Kazısı 2013 Yılı Çalışmaları.....	541
Eugenia EQUINI SCHNEIDER Elaiussa Sebaste: 2013 Excavation and Conservation Works	561
Marcello SPANU The 2012 and 2013 Excavation and Research Campaigns at Iasos	575
Bilal SÖĞÜT Stratonikeia 2013 Yılı Çalışmaları.....	597
Sachihiro OMURA Kaman-Kalehöyük Kazıları 2013	623
Celal ŞİMŞEK 2013 Yılı Laodikeia Antik Kenti Kazı ve Restorasyon Çalışmaları.....	633
Vedat KELEŞ, B. Nuri KILAVUZ, Ersin ÇELİKBAŞ, Alper YILMAZ Hadrianoupolis 2013 Yılı Çalışmaları	661
Kimiyoshi MATSUMURA Büklükale Kazısı 2013.....	671
Şükrü ÖZÜDOĞRU 2013 Yılı Kibyra Çalışmaları	685
Elif TÜL TULUNAY Nif (Olympos) Dağı Araştırma ve Kazı Projesi: 2013 Yılı Kazısı.....	695

MYNDOS KAZISI - 2013

Mustafa ŞAHİN*

Myndos antik kentinde sürdürülen kazı çalışmalarına 2013 yılında da devam edilmiştir¹. Çalışmalar farklı üniversitelerin öğrencilerinden oluşan bir ekip tarafından yürütülmüştür². Antik kentin tanıtımı ile ilgili olarak daha önce hazırladığımız broşürlere bu dönem Almanca ve İngilizce dilleri de dâhil edilmiştir³.

Myndos kentinin önemli sorunlarından birisi sit alanlarıydı. Sur duvarları ile çevrilen kentin oturduğu alanın büyük bir bölümü 2013 yılına kadar 2. Derece Arkeolojiks Sit kapsamındaydı. Ayrıca antik limanda herhangi bir sit belirlemesi yapılmamıştı. Muğla Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 24.10.2013 gün ve 2033 sayılı kararı ile limanlar da dâhil olmak üzere artık sur duvarlarının içi ve Nekropol sahasının bir bölümü 1. Derece Arkeolojik Sit kapsamına alınmıştır.

* Prof. Dr. Mustafa ŞAHİN, Uludağ Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, 16059 Görükle-Bursa/TÜRKİYE. E-mail: mustafasahin@uludag.edu.tr - myndos@uludag.edu.tr

1 Kültür ve Turizm Bakanlığını temsilen Milas Arkeoloji Müzesi'nden Sayın Serçil Yıldız katılmıştır. Kazı ve araştırmalara Prof. Dr. Martina Seifert, Doç. Dr. Derya Şahin, Yrd. Doç. Dr. Oktay Dumankaya, Dr. Frank Andraschko, Arş. Gör. Serkan Gündüz, Arş. Gör. Hazal Çitakoğlu, Arkeolog Aykut Özet, Arkeolog Aynur Özet, Arkeolog Tamer Güner, Arkeolog Gonca Gülsefa, Arkeolog Metehan İhtiyar, Arkeolog A. Gözde Arı, Faruk Yolsal ve M. Uğur Ekmekçi heyet üyesi olarak katılmışlardır.

Gümüşlük Belediyesi 35.000 TL ödenek ile arkeolojik kazılara ilk defa maddi destekte bulunmuştur. Gümüşlük Belediye Başkanı Sayın Mehmet Tire'ye bir defa daha teşekkür ederiz.

2 Uludağ Üniversitesi: Murat Akın, Çağrı Aydın, Çiğse Hekim, Melis Uludağ, Emine Gökçe Durmuş, Samet Akın, Emre Gerek, Gurbet Erol, Hasan Cem Gülmez, Hülya Yamurkaya, Hilal Çevik, Ayşegül Erdem, Gamze Boy. Adnan Menderes Üniversitesi: Cafer Özçelik. Trakya Üniversitesi: Fatmanur Tekin. Akdeniz Üniversitesi: R. Cengizhan Çetinkaya. 18 Mart Üniversitesi: İpek Göker. Selçuk Üniversitesi: M. Çağrı Yüksel. Trnava Üniversitesi: Ivana Kubalova, Robert Stibrany. Hamburg Üniversitesi: Thomas Fuchs, Nikola Babucic, Jacobus Bracker, Lilian Schoenheit, Aylin Güngör.

3 Muğla Mimarlar Odası'na katkılarından dolayı teşekkürü borç biliriz.

2013 kazı sezonunda Asar (Tavşan) Adası'nda yer alan 663 numaralı parsel dışında, Kocadağ'ın doğu yamacında bulunan Ayazma'da ve kentin Doğu Nekropolünde de arkeolojik kazılar yapılmıştır. Asar Adası üzerindeki çalışmalar I 2, H 2 ve F 5A olarak isimlendirilen açmalarda gerçekleştirilmiştir (Çizim: 1, Resim: 1). I2 ve H2 numaralı açma M. Uğur Ekmekçi, F5A açma Faruk Yolsal, Ayazma çalışmaları ise Metehan İhtiyar kontrolünde yürütülmüştür.

KAZI ÇALIŞMALARI

Derya ŞAHİN⁴

1- Asar Adası

a- H2 Açması

Asar Adası'nın en alt terasında kuzey bölümünde yer almaktadır. Ada girişini sınırlayan blok taşların güneyinde, F5A açmasının kuzeyinde I2 açmasının güneybatısındadır (Çizim: 1, Resim: 1). Çalışmalar 8 x 6 m. büyüklüğünde bir alanda başlatılmıştır. Daha sonra yapılan açma genişletme çalışmalarıyla açmanın toplam boyutu 13 x 7 metreye kadar genişlemiştir. Açmanın derinliği kazı çalışmaları sonlandığında, -282 cm. olarak tespit edilmiştir. Yapılan çalışmalar sonucunda mekânın güneydoğu köşesinde 1 m. genişliğinde 0.97 m. derinliğinde bir kapının olduğu belirlenmiştir (Resim: 2). Başlangıçta bu kapının adanın ana aksı boyunca kuzey-güney doğrultusunda uzanan ana yola açıldığı düşünülse de, ilerleyen günlerde bu geçişin güneyde bir bölümü açığa çıkarılan mekâna geçişi sağlayan bir kapı olabileceği anlaşılmıştır. Bu bölümdeki buluntular arasında bir kapı eşiği parçasının bulunması bu düşüncemizi güçlendirmektedir. Ancak bulunduğu seviye itibarıyla ve *in situ* olmaması nedeniyle eşiğin kapıya ait olup olmadığını net olarak söylemek mümkün değildir.

4 Derya ŞAHİN, Uludağ Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, 16059 Görükle-Bursa/TÜRKİYE. E-mail: dsahin@uludag.edu.tr
Uludağ Üniversitesi, Bilimsel Araştırma Projeleri Birimi tarafından OUAP(F)-2013/37 numaralı ve "Dini İnançlardaki Değişimin Sosyal Hayata ve Kentsel Yapılaşmaya Yansıması: Myndos Örneği" başlıklı proje ile desteklenmektedir.

Oda içerisinde kültür toprağı -177 cm. seviyesinden sonra gelmeye başlamış. Bu seviyeden itibaren toprağın rengi değışmiş ve içerisinde yoğun oranda kireç bulunan gri renkli toprak yerini devetüyü renginde bol killi bir toprağı bırakmıştır. Bu toprağın altından, -216 cm. seviyede yoğun miktarda kireç harç üzerine yerleştirilmiş, boyutları 0.73 x 0.53 x 0.12 m. olan pişmiş toprak levhâlardan oluşan bir döşeme ile karşılaşmıştır. Döşemenin oda zemininin tamamını kapladığı anlaşılmaktadır. Döşeme, daha sonra alanın batısından başlayarak kademe kademe kaldırılmıştır. İlk izleme sondajına 1.60 x 1.10 m. olarak başlanmış, döşeme bölümü kaldırıldığında, altında bir yangın tabakası tespit edilmiştir (Resim: 3). Ayrıca bu alanda yoğun şekilde çivi, 1 adet sikke, 1 adet cam sence, 1 adet bronz raptiye açığı çıkarılmıştır. Yoğun şekilde bulunan demir çiviler ve yangın katmanı bu döşemin üst kata ait olabileceğine işaret etmektedir. Bu seviyenin üst katın varlığına işaret eden önemli bir belge olmasından dolayı mekânın doğu bölümünde 1.5 m. genişliğinde bir alan belge olarak bırakılmıştır (Resim: 4). Bırakılan bu rezerv alanı dışında mekânın kalan bölümünde yürüme düzlemine kadar inilmiştir. Yapılan bu çalışmalar esnasında 1 adet demir ok ucu, 15 adet sikke, 2 adet kandil, 1 adet figürin baş parçası, haç kolu, sekiz kollu bronz parça, bir adet yüzük, üzerinde harf bulunan mermer bir parça, biri zemin üzerinde *in situ* olmak üzere 2 adet öğütme taşı bulunmuştur.

Mekân alışılmışın dışında, dikdörtgen olmayıp beşgen bir plan özelliğine sahiptir (Çizim: 1, Resim: 3). Çalışma sonucunda mekânın en geniş bölümünün 3.75 m., en dar bölümünün ise 1.10 m. genişliğe sahip olduğu anlaşılmıştır. Korunan yükseklik ise 2.50 metredir. Mekânı çeviren duvarlar kuzey hat boyunca 1.85 m. genişliğine kadar çıkmaktadır. Bu durum kuzey duvarlarının aynı zamanda geç dönem savunma amacıyla güçlendirilmiş olan koruma duvarlarına yaslanması olarak açıklanmaktadır. Yoğun miktarda çivi ve pişmiş toprak plâkalardan oluşan döşemenin yangın tabakasının üstünde yer alması bu bölümde bir üst kat olduğunu açıkça göstermektedir. Pişmiş toprak döşemeler, yoğun çivi ve etkili şekilde yangın izi üst katın ahşap direklerden oluşan konstrüksiyonla birbirinden ayrıldığını kanıtlar niteliktedir. Ayrıca mekânın kuzeydoğu köşesinde 0.28 m. genişliğinde 1.85 m. uzunluğunda

zemin seviyesine gelecek şekilde içi sıvalı bir drenaj deliği de yer almaktadır. Şimdilik bu deliğin mekânın temizliğinde kirli suyun atılması amacıyla kullanıldığını düşünüyoruz. Mekânda bulunan öğütme taşı, amphora ve *pithos* parçaları buranın bir kiler veya işlik olabileceğine işaret etmektedir.

Bunların yanı sıra 'H2 Açması' olarak adlandırılan bölümün güneyinde yapılan çalışmalar -3.40 metrede kireç harçlı ve kiremitlerden oluşturulan 0.05 m. kalınlığında bir zemin geldiği için durdurulmuştur. Bu zemin mekânın batıdan başlayarak kuzeye doğru takip etmektedir. Söz konusu zemin kullanılan kireç harç nedeniyle olasılıkla iç mekânın tarihiyle çağdaş olmalıdır. Bu alanın kuzeybatısında 2 x 2 m. ebadında bir sondaj daha açılarak alttaki platformla ilgisi araştırılmaya çalışılmış ancak, ödeneğin bitmesinden dolayı bu bağlantı tespit edilemeden çalışmalar durdurulmuştur. Platformun gözüken genişliği 4.50 m, yüksekliği 0.50 metredir (Resim: 5).

b- I2 Açması

Mekânın doğusunda açılan alan I 2 olarak isimlendirilmiştir (Çizim: 1, Resim: 1). Genellikle adanın üst bölümlerinden akan toprakla dolan bir dolgu alanıdır. Üstteki döküntü kaldırıldıktan sonra altında yoğun kireç harçla yapılmış bir dolgu tabakası bulunmaktadır. Bu dolgunun içerisinde 0.22 m. çapında bir kanal açığa çıkarılmıştır. Bu bölüm mekânın batısında tespit ettiğimiz zemin döşemesinin çok üzerinde olduğu için belgelenecek kaldırılmış ve zemin seviyesine kadar inilmiştir. Buradaki çalışmada 2 adet sikke açığa çıkarılmıştır. Yapılan çalışmadaki amaç "Geç Antik Çağ Savuma Duvarı"nın görünürlüğünü sağlamak ve sınırlarını belirlemektir (Resim: 6). Kazı çalışmaları zemin seviyesine gelindiğinde bırakılmıştır. Ancak bu seviye platformun yaklaşık 2 m. üzerinde yer almaktadır. Bu nedenle bu alandaki çalışmalar önümüzdeki yıllarda platform seviyesine inilinceye kadar devam edecektir.

c- F5A Açması

Asar Adası üzerinde yer alan çalışma alanlarından bir diğeri F5A açması olarak isimlendirilmiştir (Resim: 1). Bu alanda kazı çalışmalarına ilk olarak

2012 yılında başlanmış ancak, zemin seviyesine kadar inilememiştir. Açmada doğu ve batı taraflarda kuzeydoğu istikametinde uzanan bir duvar ve 1.01 m. genişliğinde bir koridor tespit edilmiştir. Daha sonra 1.20 m. derinlikte bir kanal kalıntısına rastlanınca, yarım bırakmamak düşüncesi ile çalışmalara ara verilmiştir⁵. 2013 yılında bu alanda da kazı çalışmalarına devam edilmiştir. Açmanın başlangıç ölçüleri 5.50 x 5.00 m. olarak belirlenmiştir. Çalışma alanının sınırları belirlenirken yüzeyde yer yer izlenebilen duvarlar takip edilmiştir. Kazı sonunda mekân duvarları nedeniyle açma ölçüleri 8.00 x 7.00 metreye kadar genişlemiştir. Açmanın kuzey kesitinde kısmen ucu gözüken ve üzerinde birkaç satır yazıt okunabilen mermer adak levhası parçası açmanın sınırlarını genişletmemizdeki bir diğer etken olmuştur.

Alan genelinde devam eden çalışmalar esnasında -1.20 m. derinliğe inildiğinde bu defa doğu-batı istikametinde uzanan bir diğer koridor tespit edilmiştir. Koridorun toplam uzunluğu 6.10 m. ve genişliği 0.90 ila 1.10 m. arasında değişmektedir. 1.80 m. derinliğe inildiğinde üzeri mermer plâkalarla kaplanmış bir kanalın olduğu gözlemlenmiştir (Resim: 7). Koridorda mermer kaplamanın hemen üzerine gelecek şekilde bir kandil, mermer plâkaların seviyesinde iki adet sütun başlığı, şu an için anlamlandıramadığımız 14 adet pişmiş toprak hâlka obje buluntular arasında kayda değerdir. Plâkalardan orta bölümde olanın üzerinde, plâkaları parçalayarak kanala düşen mermerden bir sütun başlığı dikkat çekmektedir. Bu durum yapı terk edilirken bilinçli bir şekilde tahrip edildiğine işaret etmektedir.

Oda kazısında ele geçirilen buluntular arasında tanrı Apollon'a adanan bir adak steli (Resim: 8), iki adet kapı eşiği, 1 tane dibek, 2 adet ekmek mührü, yoğun seramik parçaları, çiviler, cam parçaları, 15 adet sikke, haç şeklinde kolye ucu, 2 adet sütun başlığı parçası, üzerinde haç motifi bulunan 3 adet mermer parça ve metal hâlka ele geçirilmiştir.

Odanın güney duvarında 0.70 x 0.60 x 0.40 m. ölçülerinde bir kör niş yer almaktadır. Kör nişin tabanı pişmiş toprak levhâlarla düzeltilmiştir. Odanın

5 Ayrıca bkz. M. Şahin, "Myndos Kazısı - 2012", 35. Kazı Sonuçları Toplantısı (Ankara 2014), 406 vd.

tam ortasına gelecek şekilde, batı duvarına bitişik 1.67 x 1.10 x 0.30 m. ölçülerinde bir seki dikkat çekmektedir. Sekinin güneyinde 0.50 m. çapında ve 0.67 m. yüksekliğinde pişmiş topraktan depolama amacıyla kullanıldığını düşündüğümüz bir kap yer almaktadır. Silindir gövde, tabanda 90 derecelik bir açı ile taban ile birleşmektedir. Birleşme noktasında açıklığın olması, bu kabın sıvı nesnelere için kullanılmış olamayacağını göstermektedir. Bu mekânın mutfak olduğunu düşünüyoruz. Kazı ödeneği bittiği için mutfağın zemininde ve koridordaki kanalda 2014 yılı kazı çalışmalarına kadar ara verilmiştir. Burada yapılan kazılarda Apollon'a adanan adak steline ait üzerinde birer harf bulunan küçük parçalara rastlanmıştır. Bu durum yazıtın bilinçli bir şekilde parçalanarak atıldığını göstermektedir. Koridorda ayrıca 1 ekmeğe mühür, 1 sikke, seramik parçaları, metal ve cam eserler ele geçirilmiştir.

2- Ayazma Kazısı

İlk olarak 2005 - 2006 yıllarında kazılmaya başlanan alanda uzun bir aradan sonra 2013 sezonunda tekrar kazı çalışmalarına başlanmıştır. 2005 yılında yapılan ilk çalışmalarda bir bölümü görünen mozaik tabanın bulunduğu ön mekân açığa çıkartılmış ve sezonun sonuna doğru arka odaya geçiş kapısının eşiği seviyesinde çok miktarda üzerinde haç motifi bulunan mermer plâkalara rastlanılmıştı⁶. 2006 yılında ise arka mekânda kazı çalışmalarına devam edilmiş ve kuzey-güney doğrultusunda uzanan odanın bir bölümü açığa çıkarmıştı⁷. Kazısı yarım kalan alanda çalışmalara 2013 sezonunda tekrar başlanmıştır. Çalışmalara mozaik döşeli ön mekânın sınırlarını belirlemek üzere kuzey duvarında yüksekliği 0.50 m, uzunluğu 2.80 m. ve güney duvarında yüksekliği 0.28 m., uzunluğu 2.60 m. olacak şekilde sağlamlaştırma yapılmıştır. Daha sonra mozaik zemini korumak üzere 2006 yılında yapılan koruma örtüsü kaldırılmış ve mozaik taban restoratörümüz tarafından sağlamlaştırılarak koruma örtüsü yenilenmiştir.

6 Ayrıca bkz. M. Şahin, "2005 Yılı Myndos Kazısı" 28. Kazı Sonuçları Toplantısı, (Ankara 2007), 561-562.

7 Ayrıca bkz. M. Şahin "2006 Yılı Myndos Kazısı" 29. Kazı Sonuçları Toplantısı, (Ankara 2008), 27-28-32-36.

a- LA-1 Açması

Liman açmasında 2013 yılında ilk aşamada LA-1 olarak adlandırdığımız bölümde kazı çalışmaları başlamıştır (Resim: 9). Ön duvarları tamamen yıkılmış olan mekânın çöken kemerli üst örtüsünün bir bölümü *in situ* olup, LA açmasının arka odasından buraya geçişi sağlayan bir kapıya ait iz dikkat çekmektedir. Liman Açması'nda 2006 yılında yarım kalan arka odasında çalışmalara devam edebilmek için öncelikle bu geçişin açılmasına karar verilmiştir.

Çalışmalara mekân üzerini kaplayan bitki örtüsünün temizlenmesi ile başlanmıştır. Kesit çalışmasında üst örtüyü oluşturan kemerli yapının ortadan iki parçaya ayrılarak çöktüğü görülmüştür. -1.93 metrede odanın zeminine ulaşılmıştır. Zemin sıkıştırılmış topraktır. Bu arada odanın güneyindeki duvarların temelleri de açığa çıkarılmıştır. Buna göre mekânın genişliği 3.35 metredir. Toplam uzunluğu 7.36 m. olan oda doğu-batı istikametinde uzanarak mendireğin üzerine doğru devam etmektedir. Odanın zeminini anlamak üzere güneybatı köşede 1.60 x 1.40 m. ölçülerinde bir sondaj açılmıştır. Bu sondajdan -2.29 m. seviyesinde bir adet şamdan altlığı ve II. Iustinianus Dönemine ait bir adet sikke bulunmuştur. -2.29 metrede, taban suyu gelmesi ve odanın güney duvarının temel seviyesinin altına inilmesinden dolayı buradaki sondaj çalışmaları sonlandırılmıştır.

Bu odada diğer bir sondaj ise açmanın güneydoğu tarafında açılmıştır. Bunun sebebi Liman Açması'nda yer alan mozaik zemin döşemesinin bu mekânda devam edip etmediğini anlamaktır. Çalışma sonucunda mozaik zeminin bulunduğu seviyenin altına inilmiş olmasına rağmen, herhangi bir mozaik kaplamaya rastlanmamıştır.

b- LA-AO Açması

Bu odada 2006 yılında yapılan çalışmalarla oda kuzeyi -1.70 metreye kadar kazılmıştır⁸. Çalışmalara yarım kalan 3.41 x 2.86 m. ölçülerindeki alanda

8 Ayrıca bkz. M. Şahin "2006 Yılı Myndos Kazısı" 29. Kazı Sonuçları Toplantısı, (Ankara 2008), 27-28-32-36.

devam edilmiştir. Bu açmada karışıklığa meydan vermemek için 2006 yılında Arka Oda anlamına gelen AO kısaltması kullanılmıştır. -2.09 m. seviyesine kadar herhangi bir arkeolojik veriye rastlanmamıştır. Bir sonraki -2.21 metredeki seviyede kireç harcı ve moloz taştan inşa edilen duvarlara ait parçalara rastlanmıştır. Duvar parçalarının aşağıya gelen bölümünde kireç harcından yapılmış sıva dikkat çekmektedir. Bu durum mekân duvarlarının odanın içinde doğru yıkıldığını göstermektedir. Bu duvarın alt kısmındaki seviyelerde -2.32 ve -3.05 m. arasındaki kesitte bol miktarda kiremit parçaları bulunmaktadır. Ayrıca bu seviyede 2 adet sütünce başlığı, 2 adet sütünce gövde parçası ve birisinin üzerinde haç motifinin bulunduğu 4 adet mermer parapet parçası bulunmuştur. Aynı seviye aralığında 3 adet de sikke açığa çıkarılmıştır. Bu sikkelere göre yapının en son İ.S. 8. yüzyılın ortalarında terk edildiği tahmin edilmektedir. Duvar kalıntısının altında gözlemlenen kül tabakası yapının bir yangınla yıkıldığını işaret etmektedir.

Yine duvar çöküntüsüyle zemin arasındaki seviyede bol miktarda aşırı ısıdan dolayı metamorfoza uğramış mermer zemin döşeme parçalarına rastlanmıştır. Bunun dışında metal parçaları ve çiviler bulunmuştur. Bu çivilerin olasılıkla üst katın hatıllarına işaret ettiği düşünülmektedir. Bu durum tonozun altında bulunan çatı kiremitlerini de bir ölçüde açıklamaktadır. Normalde çatı kiremitlerinin tonozun üstünde olması beklenirken, burada tonozun altında bulunmaktadır. Bu durum bize çatı kiremitleri formundaki kaplamanın çatıyı örtmek için değil de, ikinci kat zeminini döşemek için kullanıldığını akla getirmektedir. Benzer durum aynı döneme tarihlenen Asar Adası'nda H2 açmasında in-situ bulduğumuz zemin kaplamasında da görülmektedir (Resim: 10). Bu odanın tabanı da sıkıştırılmış toprakla kaplıdır. Doğu duvarında normal kapı girişinin 4.10 m. kuzeyinde ikinci bir geçişin bulunduğunu gösteren bir kapı sövesine ait blok dikkat çekmektedir. Ödeneğin bitmesi nedeniyle kazılara son verildiği için bu alanda kazı çalışmalarına devam edilememiştir. 2014 yılında yapılacak kazılarla bu bölümden ön odaya doğru bir kapı açıklığının olup olmadığı araştırılacaktır.

Çalışmalarda geçtiğimiz dönemlerde olduğu gibi koruma önlemlerine

ağırlık verilmiş ve kazısı yapılan alanlarda açığa çıkarılan duvarların üzeri geçici olarak harpuşta ile kapatılmıştır.

CAM BULUNTULARI RAPORU

A. Aynur ÖZET
M. Aykut ÖZET⁹

a- Asar Adası

2013 yılı Asar Adası kazılarında ele geçirilen cam buluntular incelenmiş bunlar arasında kayda geçmeye değer olan yapıtlara numara verilerek sınıflandırılmıştır. Bu çalışma sonucunda toplam 23 adet cam buluntunun çizimi yapılmış, fotoğrafları çekilmiş ve bilimsel çalışma yapmak üzere hazırlanmıştır.

2013 yılında açılan H2 (TA) açmasında bazı cam buluntular ele geçirilmiştir. Bunlar arasında yer alan bir kaba ait ağız kenar parçası sarı cam hamurludur. Dış yüzünde paralel hatlar hâlinde kabartma yivler yer alır. Ağız kenarına mavi renkli lif bant sarılı olan bu kâse ya da bardak şekilli kabın, Geç Roma ve Bizans Çağında, benzer bir çok örneği bulunmaktadır. Gerek Anadolu'da yapılan Sardes, Limyra, Hierapolis gibi kazılarda bulunanlar, gerekse doğuda Kudüs'te ve İsrail'deki kazılarda bulunmuş olan benzer parçalar Erken Bizans Çağına M.S. 5-7. yüzyıla tarihlenmiştir. Ancak Bodrum Sualtı Arkeoloji Müzesi'nde bulunan Marmaris Serçe Batığı camları arasında da bu biçimde ağız kenarına değişik renkte lif bant sarılmış yapımlar bulunmaktadır. Bu nedenle benzer yapımların Geç Bizans Çağına kadar yapımına devam edildiğini söylemek yanlış olmaz.

Yine aynı açmada ele geçirilen açık mavi renkli bir başka buluntu bozulduğu için atık malzeme olarak belki de sonradan tekrar eritilmek üzere bırakılmış bir yapımdır. Ancak bunlardan bazılarının yangın sonucunda bu şekle geldiği de düşünülebilir. Daha çok atık malzeme olduğunu düşündüğümüz

9 A. Aynur ÖZET - M. Aykut ÖZET, Kültür ve Turizm Bakanlığı'ndan emekli arkeologlar. E-mail: aykutozet@yahoo.com

bu buluntu daha önceki yıllarda ele geçen atık camlar da göz önünde tutularak Asar Adası'nda cam imal edildiği tezini güçlendirmektedir.

2013 yılı kazılarında F5A numaralı açmada bulunan bir pencere cam parçası camgöbeği renkli ve kalın cam hamurludur. Bilindiği gibi pencere camları silindir içine üfleme ve kalıba üfleme ya da göbekli camlar şeklinde imal ediliyordu. Bu yapım kalıba döküm olarak imal edilmiştir. Benzerleri İstanbul-Sirkeci, Bergama, Efes, Hadrianoupolis (Paphlagonia) ve Sardes kazılarında ele geçirilmiştir. Anadolu dışında batıda Sırbistan'da, doğuda Kudüs'te İsrail'de ve daha birçok yerde pencere camı örnekleri bulunmuştur. İkinci buluntu bir şişe ağız parçası olmalıdır. Zeytin rengi bir şişe ağız kenar parçası olan bu buluntunun ağız kenarı ikiye katlanmış, cam hamuru akarak ağız alt kısmına birleşmiştir. Açık mavi renkte bir şişe boynu iki parça olarak bulunmuştur (Resim: 11). Bu buluntu *pithos* çevresinden ve oda içinde ele geçirilmiştir. Bu şişe boynunun üst ve alttan kırık olduğu görülmüştür. Yine kanal içinden mavi yeşil renkli kadeh kaidesi ile bir ağız kenar parçası daha bulunmuştur.

b- Liman Açması

Aynı yıl Asar Adası karşısında liman ağız mevkiinde de bazı kazılar yapılmıştır. Burada sürdürülen kazılarda LA1 açmasında birçok açık sarımsı yeşil renkli kadeh-kandil kaidesi bulunmuştur. Kadeh ayağı üstünde küresel bölümün bir kısmı kırılmıştır. Bu alanda bazı pencere camları da ele geçirilmiştir. Aynı sondajlarda başka kadeh kaideleri ve pencere camları da bulunmuştur. Bazı camlarda kesme bezeme izlerine de rastlanmıştır. Bu alanda ufak kap parçaları ve cam cüruflar da bulunmuştur. Bu buluntuların yarımada üzerinde yer alan yapılara ait olduğu düşünülmektedir.

Sonuç olarak, 2009 yılında başlayan Asar Adası kazılarında cam malzeme olarak ilk yıllarda daha çok kilise eşyası ve gömü armağanı ve çeşitli sofras eşyası ele geçirilmiştir. Genellikle aynı döneme ait olan bu buluntular Erken Bizans Çağına tarihlenmiştir. 2009'dan sonra sürdürülen kazı çalışmalarında ise büyük kilisenin M.S. 7. yüzyılda depremle yıkılmasının ardından adada

yer alan çeşitli yapılarda bulunan pencere camı, kandil-kadeh kaidesi ve çeşitli sofraya eşyalarından oluşan gruplar bulunmaktadır. Bunlar arasında ele geçirilen cam cüruflar, atık malzemeler ve fritler adada cam üretim yapıldığının kanıtlarıdır. Myndos'ta kent kazıları sürdürüldükçe yerel atölye ve fırın olup olmadığı da anlaşılacaktır. Ayrıca Roma Çağına ait daha çok veri elde edilecek ve daha belirgin sonuçlara varma olanağı doğacaktır.

ARKEOMETRİ ÇALIŞMALARI

Hüseyin S. BAŞKAYA

M. Sabri DİRİM

Efsun DİNDAR¹⁰

a- Turgutreis - Kadıkalesi Bozdağ Mermerleri ve Myndos Kentinde Kullanım Yerleri

Bodrum Yarımadası'nda Turgutreis İlçesi, Kadıkalesi Köyü'nün doğusunda yaklaşık 250 m. yüksekliğindeki Bozdağ yer almaktadır. Bozdağ'ın özellikle zirvesine yakın üst bölümünde görünür hâle gelen mermer formasyonu Antik Dönemde de bölgede yaşayan toplulukların dikkatini çekmiş ve burada bir mermer ocağı oluşturularak işletilmiştir¹¹. Myndos antik kentine kuş uçuşu 4-5 km. uzaklıkta yer alan bu antik mermer ocağı ile ilgili çok fazla bilimsel çalışma bulunmamaktadır. Berkaya ve Pedersen tarafından yürütülen çalışmada, ocak ve mermerin özellikleri hakkında bilgi verilmektedir¹². Antik Myndos kentinin çok yakında bulunması, ve mevcut görünüşüne göre mermer ocağından geçmiş dönemlerde önemli miktarda mermer çıkarılmış olması, Berkaya ve Pedersen'in görüşlerini güçlendirmekte ve bu mermerlere

10 Hüseyin S. BAŞKAYA, Uludağ Üniversitesi, Mühendislik Fakültesi, Çevre Mühendisliği Bölümü-Bursa/TÜRKİYE. E-mail: baskaya@uludag.edu.tr

11 M. Şahin "Myndos Kazısı -2010" 33. Kazı Sonuçları Toplantısı (Ankara 2012), 354 Resim 10.

12 B. Berkaya - P. Pedersen, "Bozdağ - an Ancient Town and Marble Quarry Near Myndos on the Halikarnassos Peninsula", P. Pedersen (Ed), *Halicarnasian Studies V* (2008), 43-51.

Myndos kenti kalıntıları arasında günümüzde de yaygın olarak rastlanabileceği beklentisini artırmaktadır¹³.

Çalışmamız 2006 yılında Bozdağ mermerlerinin Myndos'un hangi yapılarında ve /veya hangi amaçlarla kullanıldığını belirlemek amacıyla başlatılmıştır. Çalışmaya 2007 ve 2008 yıllarında ara verilmiş 2009 ve 2010 yıllarında Asar Adası ağırlıklı olarak devam edilmiş, 2011 ve 2012 yıllarında ise Asar Adası ağırlıklı olmak üzere ana karadaki yüzeyde ulaşılabilen örnekler üzerinde çalışılmıştır. 2006 yılında Myndos genelinden ve 2009-2012 yıllarında Asar Adası ağırlıklı olarak göze çarpan tüm mermer parçaları ve mermer yapı malzemelerinden örnekler alınmıştır. Ayrıca gerek 2006 gerekse 2010 yıllarında üç ayrı dönemde Bozdağ mermer ocağından da temsili mahiyette örnekler (17 örnek) alınmıştır. 2012 yılı sonu itibarıyla toplam 110 ayrı örnek üzerinde çalışmalar yürütülmüştür. Öncelikle Bozdağ örneklerinin Uludağ Üniversitesi Mühendislik-Mimarlık Fakültesi Çevre Mühendisliği Bölümü ve Fen-Edebiyat Fakültesi Fizik Bölümü laboratuvarlarında inceleme ve analizleri yapılmıştır. Analizlerde SEM (Scanning Electron Microscope) teknolojisi ve ıslak analiz yöntemleri kullanılmıştır.

Bozdağ ocağından alınan örnekler makro morfolojik olarak iki ayrı büyüklükte kristal yapısı göstermektedir. Örneklerin büyük bölümü (15 örnek) "masif, som bir yapıda", ince tanecikli kristal yapıya sahip, süt beyaz renkte mermerlerdir¹⁴. Muhtemelen bazı damarlardan kaynaklanan ve ocak zeminindeki parçalar arasından alınan az sayıdaki örnek ise (2 örnek) kaba-iri kristalli yapı göstermektedir. Ocağın hâlen görünen duvarlarından alınan örneklerin tamamı "masif, som yapıda, ince tanecikli kristal yapıya sahip" örneklerdir. Bu nedenle ocağın işletildiği dönemde çıkarılan mermerlerin önemli bölümünün, büyük olasılıkla ince kristalli, masif som örneklerin benzerleri olduğu düşünülmektedir¹⁵.

13 M. Şahin, "Myndos Kazısı -2010" 33. Kazı Sonuçları Toplantısı (Ankara 2012), 353 vd., Resim 10 vd.

14 T. Ercan - E. Günay - A. Türkecan, "Bodrum Yarımadasının Jeolojisi", *Türkiye Jeoloji Kurumu* 36. Bilimsel ve Teknik Kurultayı (1982), 21 vd.

15 M. Şahin, age., 353 vd.

Yürütülen analizler sonucunda örneklerin dolomitik mermerler olduğu, genellikle Kalsiyum (Ca) ile birlikte yüksek Magnezyum (Mg) içeriğine sahip oldukları belirlenmiştir. “Masif, som yapıda, ince tanecikli kristal yapıya sahip” olan örneklerin Mg konsantrasyonları % 9.27 -15.63 arasında, kaba-iri kristalli örneklerin Mg konsantrasyonları ise % 2.46 -2.66 arasında değişmektedir¹⁶.

2011 - 2012 yıllarında Asar adasından ve anakarada yüzey buluntularından alınan mermer örneklerinde (42 örnek) yürütülen analizler sonucu Bozdağ ocağının genelinde görülen “masif, som yapıda, ince tanecikli kristal yapıya sahip, yüksek Mg konsantrasyonlu, dolomitik ” mermer ile uyumlu yeni örnekler rastlanmıştır. 2011 yılında alınan örneklerden birisi (Köy içinden kazı evine giderken deniz kenarında yatay duran 60x40 cm. ebadındaki yapı taşı örneği) “masif, som yapıda, ince tanecikli kristal yapıya sahip, yüksek Mg konsantrasyonlu, dolomitik ” Bozdağ örneği ile uyumlu bulunmuştur. 2012 yılında alınan örneklerden ise ikisi, biri 2011 yılında belirlenen yukarıda anılan örneğin yanındaki daha küçük yapı taşı, diğeri Asar adasında bulunan mermer sütunce parça “masif, som yapıda, ince tanecikli kristal yapıya sahip, yüksek Mg konsantrasyonlu, dolomitik” Bozdağ örneği ile uyumlu bulunmuştur.

2010 yılında belirlenen, Bozdağ ocağının genelinde görülen “masif, som yapıda, ince tanecikli kristal yapıya sahip, yüksek Mg konsantrasyonlu, dolomitik” mermer ile uyumlu örneklerin her ikisi de Asar Adası Kule Açması kilise mozaiğine ait beyaz tesera örnekleridir. Söz konusu kilisenin mozaik tabanının işçiliğine göre, yapının İ.S. 5. yüzyılda yapılmış olabileceği düşünülmektedir¹⁷.

2011 ve 2012 yılında belirlenen Bozdağ mermerinden yapıma 2 yapı bloğu ve 1 kullanım objesi ile birlikte Bozdağ'daki ocağın mermerinin 2010 yılında belirlendiği gibi sadece “tessera” değil aynı zamanda yapı malzemesi ve kullanım objesi olarak da değerlendirildiği anlaşılmıştır. Elde edilen verilere

16 M. Şahin, age., 353 vd.

17 M. Şahin, age., 353 vd.

göre Bozdağ Mermeri, G Açması olarak adlandırılan bölgedeki yapılardan aşağı sürüklenen mimarî malzemelerde (Resim: 12), Asar Adası'nda, tessera olarak ve yine mimarî malzemelerde kullanılmıştır.

2013 yılı çalışmaları Asar (Tavşan) adası ile birlikte antik liman girişinde Asar adası karşısındaki Ayazma (?) kalıntılarının yer aldığı bölgede de yürütülmüştür. Bu çalışmalar esnasında 50 civarında mermer buluntu şekil ve makromorfolojik özellikleri açısından değerlendirilmiş, bunların 24 adedinden kimyasal analizler için örnekler alınmıştır. Alınan örneklerin 2013/2014 kış döneminde analizleri yapılacak, daha önceki yıllarda tanımlanan Bozdağ mermeri ile karşılaştırılarak, benzer orijinli olanlar tespit edilecektir. Gözle yapılan ön değerlendirmelerde özellikle iki örneğimizin daha Bozdağ kökenli olduğu düşünülmektedir.

Kaliteli "Dolomitik Bozdağ Mermeri"nin izinin ileriki yıllarda da sürülmesi planlanmaktadır.

*ERGEBNISSE DER PROSPEKTIONSKAMPAGNE DER UNIVERSITÄT
HAMBURG IN MYNDOS 2013*

Martina SEIFERT¹⁸

Auf Einladung des Ausgrabungsleiters Prof. Mustafa Şahin und mit Genehmigung des Ministeriums fand im August 2013 eine 14tägige Prospektionskampagne des Archäologischen Instituts der Universität Hamburg zur Erfassung des städtebaulichen Layouts der antiken Hafen-stadt Myndos statt¹⁹. Ihr Ziel bestand in der Erweiterung der bereits im Jahr 2012 gemessenen Teilf-

18 Martina SEIFERT, Archaeologisches Institut, Universitaet Hamburg, Edmund-Siemers-Allee 1, 20146 Hamburg/ALMANYA. E-mail: martina_seifert@uni-hamburg.de

19 An der Kampagne 2013 nahmen Prof. Dr. Martina Seifert (Leitung), Dr. Frank Andraschko (Laserscanning), Nikola Babucic (Geomagnetik), Jacobus Bracker BA (Laserscanning), Thomas Fuchs (Vermessung) und Lilian Schönheit M.A. (Vermessung) teil. Unsere Arbeiten wurden durch Dr. Oktay Dumankaya, Serkan Gündüz M.A., Mustafa Akgül, Murat Akın, Metehan İhtiyar, Emre Genek, Hasan Cem Gülmez, Cafer Özçelik und Robert Stibrany unterstützt.

lächen durch nicht-invasive Prospektionsmethoden auf dem Festland und am Kocadağ. Zur Erprobung der Methode wurde außerdem ein 3-D-Laserscanner im Bereich der sog. Lelegischen Mauer am Kocadağ und im Mosaikhaus am westlichen Ausgang des künstlichen Hafens verwendet. Insgesamt nahmen wir eine Fläche von 3933m² auf und werteten sie aus. An technischen Geräten kamen ein 5-Kanal System „Magneto®-Arch“ Magnetometer der Fa. Sensys und ein ILRIS-3₆-D-Laserscanner der Fa. Optech der Universität Hamburg zum Einsatz; die Vermessungsarbeiten wurden mit einer Leica TCR 407 durchgeführt.

a- Kocadağ II

Die Untersuchungen auf dem Kocadağ konzentrierten sich auf drei Teilflächen mit einer Gesamtausdehnung von 1433m² und Laser-scanmessungen an der sog. Lelegischen Mauer. Starker Pflanzenbewuchs, dicht unter der Oberfläche anstehende Felsen sowie die steile Terrassierung erschwerten die Begehung.

Geomagnetik: Auf der obersten Spitze und auf dem ersten Plateau des Kocadağ befinden sich die heute noch sichtbaren Teile einer antiken Befestigungsanlage mit Überresten der sog. Lelegischen Mauer. Das Gelände ist zum offenen Meer hin stark abfallend und insbesondere der Westabhang weist unterhalb des dort befindlichen Kalkofens einige durch Sedimentation entstandene, heute relativ gut begehbare Flächen auf. Diese Areale sind weitgehend frei von Macchiabewuchs und der anstehende Fels wird von einer ca. 10-30 cm. starken Humusschicht bedeckt. Stadtmauerversturz sowie in situ-befindliche Steinblöcke sind im gesamten Hangareal und auf den Plateaus obertägig sichtbar.

Fläche 1 (1151m²) befindet sich in einer flachen Senke auf dem ersten, nach Norden zum Militärhafen hin abfallenden Plateau. Teile des Mauerversturzes der sog. Lelegischen Mauer wurden im nordöstlichen Abschnitt der Fläche mit dem Tachymeter erfasst. Die Flächen für die Magnetometeraufnahmen

schließen leicht nordöstlich versetzt an die noch anstehende Mauer an. Klar erkennbar sind im Bild die Strukturen eines Nord-Süd ausgerichteten langerechteckigen Gebäudes bestehend aus zwei Räumen: der östliche besitzt eine Grundfläche von 11 x 20 m., der mittig vorgelagerte westliche mit den Ausmaßen von 5,5 x 14 m. scheint im südlichen Abschnitt geteilt zu sein. Das Gebäude liegt um 8-10 Grad zur Mauer verschoben; anzunehmen ist, dass beide Strukturen verschiedenen Zeitphasen zuzuordnen sind.

Bei den in den Geländeaufnahmen sichtbaren Befunden in Fläche 2 (200 m²), unmittelbar unterhalb des heutigen Fahnenmastes auf der höchsten Spitze des Kocadağ situiert, könnte es sich, im Abgleich mit den heute noch sichtbaren angrenzenden Mauerverläufen, um antike Baustrukturen handeln. Die rechtwinkligen Strukturen fügen sich momentan jedoch nicht zu nachvollziehbaren Raum- oder Gebäudestrukturen zusammen. Eine Bauaufnahme der noch erhaltenen Mauern steht derzeit aus. Die beiden Grids von Fläche 3 (82m²) befinden sich direkt am westlichen Steilabhang des Kocadağ und weisen keine interpretierbaren Befunde auf.

3-D-Laserscanner: Auf dem nördlichen zweiten Felsplateau in Richtung Festland stehen die Überreste der sog. Lelegischen Mauer bis auf eine Höhe von ca. 3,5 m. an. Ein etwa 55,0 m. langes Stück der Stadtmauer wurde als Testfläche für das Gerät ausgewählt, wobei die Mauer im unteren Abschnitt nicht von Bewuchs und im oberen Teil nicht von lose aufliegenden Steinen gereinigt wurde. Das durchschnittlich Scanraster liegt bei etwa 4 mm, welches bei Bedarf und zusätzlich zur Verfügung stehender Zeit und Rechnerkapazität verfeinert werden könnte. Die Scans lassen die Struktur des Mauerwerks gut erkennen, bieten die Möglichkeit einer ersten Modellierung des architektonischen Befundes und waren somit im Rahmen des Testlaufs erfolgreich. Weiterführende Arbeiten setzen eine gründliche Reinigung der Mauer voraus.

b- Festland III

Im Areal unterhalb der Akropolis auf dem Festland wurden zwei Teilflächen mit einer Größe von insgesamt 2500m² begangen. Das Gelände be-

findet sich südöstlich einer als Steinbruch genutzten Felsnase auf einem terrassierten Abhang, der in rezenter Zeit durch Ackerbau und/oder Viehzucht bewirtschaftet wurde. Die eingefallenen Mauerzüge eines rezenten Hauses sind noch heute erhalten. Oberhalb des aufgelassenen Gebäudes verläuft eine Stromleitung, deren Mast die nord-westliche Begrenzung von Fläche 2 bildet. An der ehemaligen nord-östlichen Bewirtschaftungsgrenze hat sich ein Steinchenbestand erhalten. Das Gelände war mit Macchia, verschiedenen Distelsorten und Staudenpflanzen bedeckt. Die Terrassenbefestigungen bestehen heute aus grob aufgeschichteten Mauern; einige Quader sind behauen und stammen von den rezenten, einige möglicherweise aber auch von antiken Gebäuden. Lose Steine, größere Quader, Dachziegelfragmente und Keramik verteilten sich über die Terrassen beider Teilflächen. Die Flächen 1 (1067m²) und 2 (1433m²) (Resim: 13) wurden dem Geländeverlauf anpassend gelegt. Zum qualitativen Abgleich mit den Magnetometeraufnahmen wurden zusätzlich lose Steinhaufen und größere behauene Quader in den jeweiligen Grids mit dem Tachymeter erfasst. Die Kartierung beinhaltet ebenfalls markante Geländekanten und Steinleshaufen.

Die Aufnahmen zeigen z.T. starke Störungen und weisen zahlreiche Strukturen auf, deren Interpretation bei derzeitigem Kenntnisstand nicht leicht fällt. Im südöstlichen Abschnitt von Fläche 2 liegende Strukturen scheinen die Fortsetzung der Mauerzüge des aufgelassenen rezenten Hauses zu sein. Obertägig sichtbareres Bruchsteinmaterial erhärtet diese Vermutung. Deutlich erkennbar sind ferner drei runde Strukturen, von denen die in Fläche 1 liegende südliche Struktur als Kalkofen anzusprechen ist. Bei den westlichen beiden Runden mit einem Durchmesser von ca. 20 m. könnte es sich um Rundtürme von einer Stadtmauer handeln. Möglicherweise befand sich hier eines Stadttore von Myndos. Angrenzend an beide Rundstrukturen sind Mauerverläufe erkennbar. Die beiden quadratischen Strukturen im westlichen Teil von Fläche 1 sind vermutlich ebenfalls Überreste rezenten Bebauung. Die bewirtschafteten Flächen südwestlich des aufgelassenen Hauses von Fläche 1 haben eine verdichtete Oberfläche und lassen derzeit keine antiken Befunde erkennen. Anzunehmen ist, dass sich die antike Stadt westlich und nördlich

der beiden Runde bis zur Akropolis heraufreichend erstreckte und die Stadtmauer vom unteren Rund aus in südwestlicher Richtung zur Bucht hinunter verlief. Die Auswertung von weiteren zu beobachtenden Detailbefunden aus den Geomagnetikaufnahmen steht derzeit noch aus.

c - Sog. Mosaikhaus

Das sog. Mosaikhaus am westlichen Ausgang des künstlichen Hafens stand im Fokus von Reinigungsarbeiten des türkischen Teams von Prof. Dr. Mustafa Şahin. Innerhalb von vier Werktagen erfolgten Test-messungen am Mosaik und in den vorderen beiden Räumen. Insgesamt wurde 38 Scans am Mosaikhaus durchgeführt. Die Punktwolken wurden bisher testweise als xyz- und ply-Files mit der Freeware Meshlab bereinigt, vermacht und texturiert. Im nächsten Schritt soll zum Vergleich eine Bearbeitung mit der Software Geomagic erfolgen. Zur Erstellung eines möglichst umfassenden urbanen Layouts der Stadt Myndos wäre es wünschenswert, sowohl die Untersuchungen zur Geländeaufnahme mit nicht-invasiver Prospektion und Vermessung sowie die Messungen mit dem 3-D-Laserscan fortzusetzen.

Genel Sonuç

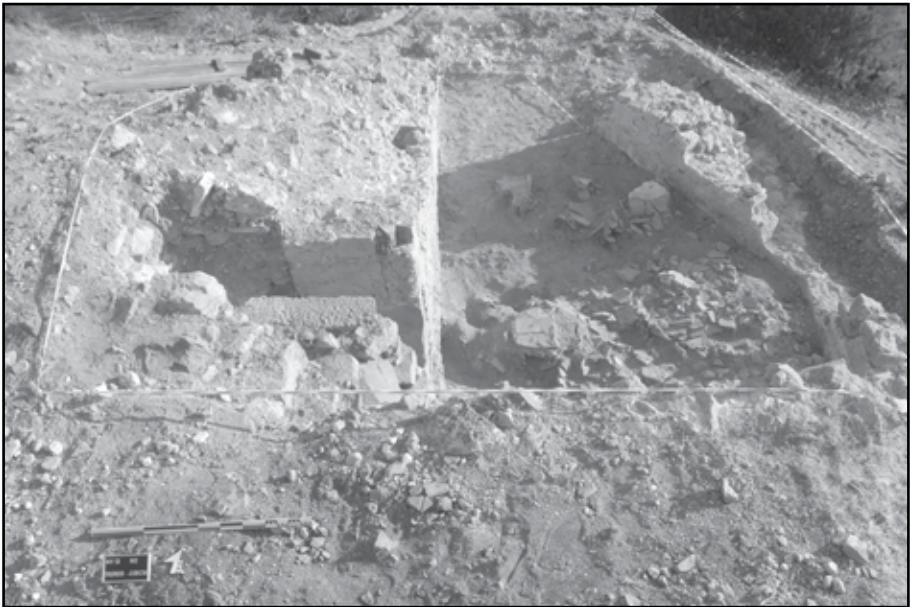
Sonuç olarak 2013 yılında F5A açmasında bulunan yazıt ile Asar Adası'nın Hristiyanlık öncesi dönemdeki kimliği de anlaşılmağa başlamıştır (Resim 8). Yazıt İ.S. 1. yüzyılda yaşayan Roma İmparatoru Trajanus'un babası senatör Marxus Trajanus Ulpius'un sağlıklı bir yaşam sürmesi için Apollon Archigetes'e adanmıştır. Bu yazıt yardımıyla adanın Hristiyanlık öncesinde Apollon Archigetes'in kutsal alanı olduğu tahmin edilmektedir. Archigetes kurucu ve koruyucu anlamına gelen bir sıfattır. Apollon, Myndos'ta kurucu ve koruyucu olarak saygı görmüş olmalıdır. 2010 yılında bulduğumuz sunağın da Apollon Archigetes'e adandığı düşünülebilir. Apollon Archigetes'e ait kült alanlarında salt sunak olabilmesi bu olasılığı güçlendirmektedir. Bu nedenle yüzeyde bulunan mermerden kolosal mimarî parçaların bir tapınaktan ziyade anıtsal bir giriş kapısına ait olduğu düşünmekte olasıdır.

Çizim: 1

Resim: 1

Resim: 2

Resim: 3

Resim: 4

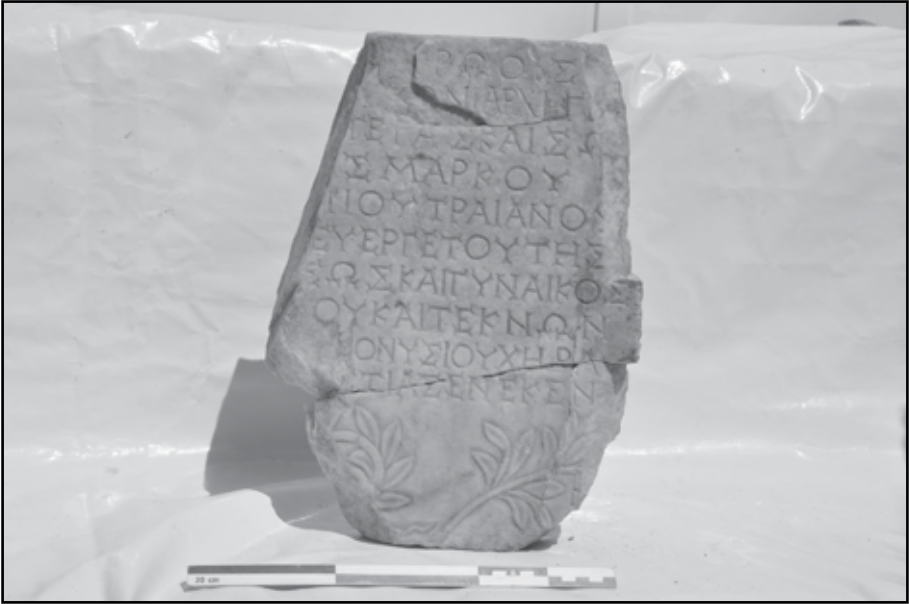
Resim: 5

Resim: 6

Resim: 7

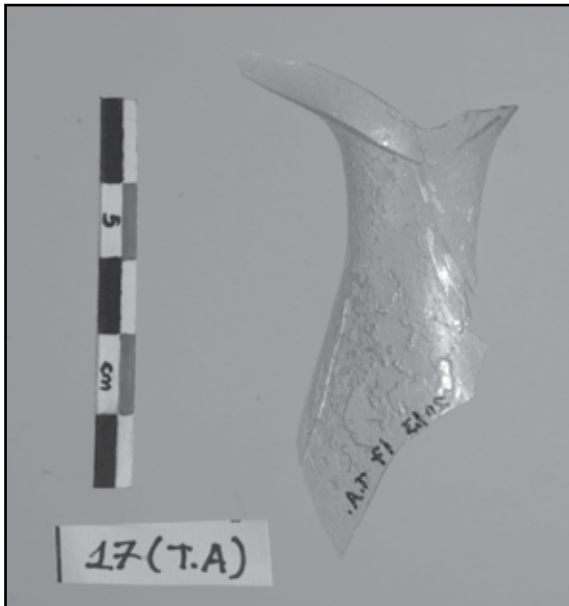
Resim: 8

Resim: 9

Resim: 10

Resim: 11

Resim: 12

Resim: 13